

تهرانی‌ها چه صنایع دستی تولید می‌کنند؟

صنایع دستی ترکیبی از هنر و ذوق است و وقتی این هنر زیبا در شهری مثل تهران تولید می‌شود تلفیقی از صنایع دستی مختلف کشور است که با فرهنگ کهن سرزمین‌مان در آمیخته شده است. برای دیدن صنایع دستی تهران کافی سری به بازارچه های گردشگری یا بازار تهران بزنید و از دیدن این هنر زیبا لذت ببرید.

به گزارش سایت خبری پرسون، تهران یکی از مهم ترین شهرهای صنعتی کشور است که برخی از صنایع از گذشته در تهران تولید می‌شود و برخی دیگر نیز از فرهنگ‌ها و شهرهای دیگر وارد پایتخت شده و بومی سازی شده اند. به علت تنوع قومی که در تهران وجود دارد؛ صنایع دستی این منطقه بطور کلی به سه گروه روستایی، عشایری و شهری تقسیم می‌شوند که هرکدام ویژگی‌ها و جذابیت مخصوص به خود را دارند. علاوه بر صنایع دستی سنتی تهران، در حال حاضر صنایع دستی مدرن این شهر نیز شهرت فراوانی پیدا کرده است.

سیم‌های زیبایی بخش

مینای خانه بندی یا مینای سیمی، هنری است که با استفاده از مفتول‌های بسیار نازک منجر به خلق محصولات هنری می‌شود. هنرمند میناکار در این روش سیم‌ها را به شکلی که می‌خواهد در می‌آورد و آنها را روی صفحه کار می‌چسباند و بعد با یک لایه شیشه محصول می‌پوشاند. محصول آماده شده را در کوره تا دمای یک هزار درجه سانتی‌گراد حرارت می‌دهند تا مفتول‌ها ذوب و کار یک دست شود. بعد از این مرحله رنگ‌های پودری مخصوص میناکاری روی سطح کار پاشیده می‌شود و بعد برای دوام رنگ‌ها محصول را مجدداً در کوره حرارت می‌دهند تا قطعات مینا به جوش بیاید. بعد برای باز شدن رنگ مفتول‌های سیاه شده آنها را در اسید قرار می‌دهند تا به رنگ اولیه خود دربیایند. تفاوت این نوع میناکاری با مینای نقاشی این است که در مینای نقاشی گل و بوته‌ها را با هنر نقاشی استاد میناکار ترسیم می‌کنند اما در مینای خانه بندی این گل و بوته‌ها حاصل کنار هم نشستن صدها سیم بسیار نازک مسی خلق می‌شود.

محافظ حصیری

به گفته تهران شناسان، حصیرهای سنتی در گذشته زینت بخش پنجره‌ها و بالکن‌های خانه‌های باصفای قدیمی بود و جلوی ورود نور شدید و حرارت آفتاب و حتی بسیاری از حشرات به خانه‌ها را می‌گرفت. اما با مدرن شدن زندگی‌های شهری، دیگر بساط حصیربافی‌ها و حصیر فروشی‌ها در شهرها کم رونق شد اما هنوز هم هستند کارگاه‌هایی که در دل پایتخت بنا به نیاز مشتری حصیر می‌بافند. حصیر هم مانند قالی روی دار بافندگی و تک تک با دست بافته می‌شود و برای هر سانتی مترش (هر نی حصیر) باید قلوه‌های آهنی به تعداد نخ‌ها در هم گره بخورد تا در پایان یک پرده یا قواره حصیر آماده استفاده شود. از پرده‌های حصیری می‌توان برای فضای باز خارج از خانه و حتی داخل خانه استفاده کرد. در تهران چوب حصیر به علت بافت‌های درونی خاصی که دارد می‌تواند گرمای هوا را جذب کند. به همین دلیل از حصیرهای سنتی می‌توان به‌عنوان یک پوشش مناسب برای کولرها در برابر آفتاب استفاده کرد.

جادوی شیشه‌گری

شیشه‌گری سنتی، یکی از رشته‌های کهن و قدیمی شهرری محسوب می‌شود که شیشه‌گری فوتی چیزی شبیه جادو است. در کارگاه شیشه‌گری، برای تولید محصولات با روش فوتی از خمیر مذاب شیشه در چند مرحله انجام می‌شود. اول شیشه را به‌صورت مذاب در می‌آورند. سپس با میله دم، ماده مذاب را برمی‌دارند و مرحله ثابت کردن آن روی نوک میله شروع می‌شود. در ادامه ماده مذاب را روی میز کار ورز می‌دهند و آن را گرد می‌کنند. بعد از آن دوباره خمیر شیشه را گرم کرده و در میله فوت می‌کنند تا حباب کوچکی در وسط خمیر به‌وجود بیاید. بعد از این مرحله، خمیر را تا زمانی که سرخی آن از بین برود، سرد می‌کنند. در این مرحله استادکار با چرخاندن میله دم، شکل اولیه ظرف را می‌سازد و برای یکنواخت کردن آن ظرف را قاشق کاری می‌کند. سپس شیشه شکل داده شده را به قالب‌سازی می‌دهد تا محل اتصال شیشه به میله فلزی واگیره را شیار بزند. در ادامه استاد کار میله دم را از محل شیار جدا می‌کند. بعد از جداسازی، نوبت به مرحله شکل دادن و ساخت دهانه ظرف می‌رسد. سپس دسته و تزئینات لازم را روی ظرف شیشه‌ای قرار می‌دهند و در آخر با میله واگیره، ظرف را به پشت بر می‌گردانند و آماده بردن به گرمخانه می‌کنند. در نهایت کوره را خاموش می‌کنند تا ابزار و وسایل حین سرد شدن کوره، خنک بشوند. هنوز در برخی از محله‌های قدیمی تهران شیشه‌گرها فعالند.

تراش شیشه یکی از متداولترین و زیباترین هنرهایی است که روی شیشه انجام می‌شود. در این هنر با استفاده از سنگ‌های مخصوص که درجه سختی آنها بیش از سختی شیشه می‌باشد، طرح‌های مختلف روی شیشه نقش می‌بندد تا هنرمند تراشکار به شیشه جانی دوباره ببخشد. در تراش شیشه ابتدا محل طرح موردنظر مشخص و سپس با نگهداشتن ظرف شیشه‌ای در دست و نزدیک کردن آن به سنگ تراش، نقوش دلخواه روی شیشه حک می‌شود. پس از تراش، نقاط تراش خورده را صیقل می‌دهند. نقوش مورد استفاده در تراش شیشه ذهنی و الهام گرفته از برداشته‌ها و بینش‌های شخصی تراشکاران است که اکثراً شامل نقوش ختایی، گل‌گندمی و نقوش هندسی اسلامی از جمله ستاره شش پر، شمشه و... می‌شود.

نقاشی روی چرم

از نقاشی روی چرم برای تزئین آئینه، زیر لیوانی، جعبه‌های قرآنی و جلد کتاب و... استفاده می‌شود. گفته می‌شود نقاشی روی چرم از دوران قاجار در تهران شروع شده و برای این کار ابتدا سطح داخلی کار را با روغن مخصوص پوشش می‌دهند و سپس در صورت لزوم نقاشی را روی کار کپی می‌کنند. رنگ‌های استفاده شده روی چرم از نوع گواش یا اکریک است که به راحتی پاک می‌شوند. روغن کاری معمولاً در چند مرحله انجام می‌شود و هر بار با قلم موی نرم، قشری نازک از روغن به تمام سطوح مالیده می‌شود. این مرحله باید دور از گردوغبار انجام گیرد. نقاشی‌های استفاده شده روی چرم گل و مرغ، مینیاتور قالباً به سبک طرح‌های قدیمی به‌کار گرفته می‌شود. این مهارت در سال‌های اخیر به شکل متنوعی از سوی هنرمندان اجرا می‌شود.

نیازمند رسیدگی فوری

روزگاری مهارت‌ها و فنون هنری مختلفی در پایتخت وجود داشته که جزو آثار ناملموس کشورمان به ثبت ملی رسیده و خیلی از آنها با استناد به کتابچه میراث فرهنگی ناملموس ایران تا پایان سال ۱۳۹۹ از سوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی کشور منتشر شده، نیازمند پاسداری فوری هستند.

-مهارت و فن مینای خانه بندی، شماره ثبت ملی ۴۴۱

-مهارت و فن هنر قطاعی، شماره ثبت ملی ۴۴۲

-مهارت و فن و بافت نوشته، شماره ثبت ملی ۴۴۳

-مهارت حوله بافی، شماره ثبت ملی ۴۴۴

-تکنیک تراش روی شیشه، شماره ثبت ملی ۵۰۰

-نقاشی روی چرم، شماره ثبت ملی: ۵۰۱

-تکنیک نقاشی روی شیشه تهران، شماره ثبت ملی ۷۸۸

-تکنیک نقاشی پشت شیشه تهران، شماره ثبت ملی ۷۸۹

-مهارت علامت‌سازی، شماره ثبت ملی ۴۹۹

-فناوری هم‌جوشی شیشه، شماره ثبت ملی ۱۹۸۱

-زاویه تراشی، تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی، شماره ثبت ملی ۱۹۸۲